

Հրատարակի ամիսը երկու անգամ .
 Ստորագրութեան տեղին է .
 Զմեւոյիտ . Էտաշեան Կենտրոնայ
 Ռ . Յ . Գ . Գրիգորին գրատու . նոյն .
 Գոշիս . Բնիկերցասիրաց Թանգարանը .
 Սէն Նոր Խան . Թիւ . 6 :
 Մեծարգոյ Վարդան ազա Գափաշեան
 Գոշիս փողոց Միսի Թիւ . 7
 Փարիզ . Ռ . Մուրատեան
 Մանչեսթեր , Տիրան Էրիցեան .

ՀԱՆԴԷՍ ԿՈՄԵՄՍԵՆՑ

ՎԻՊԱՍՆԱԿԱՆ . ՍՐՈՒՆՍՏԻՑ ԵՒ ԶՈՒՆԱՐՄԱՆԱՆՑ

ԽՄԲԱԳԻՐ . ՏՆՕՐԵՆ . - ՍԱՐԳԻՍ ՓԵՓԵԶԵԱՆ
 ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆ

Գտնիրք , Հաւարք Բճիկարեան .
 Հանդիսիս շրջանի վեց ամիս է .
 Ի ճմիրի համար գին 2 արծ . մեծիս :
 Ուրիշ բաղադրներ . 2 ար . կես մեծիս :
 Հանդիսիս վերաբերեալ որ եւ . իցե
 նամակ գրախ ուղղուի ու . Մարգիս
 Գափաշեան .
 Փաստան չլծարուած նամակ չըն-
 դուեալիք :

Ա . ՏԱՐԻ .

1862 ՄԱՐՏ 15

ԹԻՒ Ե

ՀԱՍՏԱՐԱԿԱՆ ԿԱՐԺԻՔԸ

Անձնատիրութիւնն է ինքզինքը սիրել , իւր
 չափը ճանչնալ և իւր պատիւը պահել : Ասով կը
 սորվինք , ստորին գործերէ ետ կենալ , գործուած
 չարեաց վեհանքն ըլլալ և ամենեւին չնուստանալ :
 Ասով կը սորվինք մեր ընկերները ճանչնալ , և ա-
 նոնցմէ չխաբուիլ : Անձնատիրութիւնն է վերջապէս
 որ մեր քայլերը խոտոր ճամբայէն կ'ուղղէ , և մեր
 անձնական պատիւը պաշտպանել կու տայ : Անձնա-
 տիրութիւնն է դարձեալ որ կը սորվեցընէ մեզ սի-
 րել մեր ազգը , մեր հայրենիքը , մեր բարեկամ-
 ները : Անձնատիրութիւնն է որ կը ցուցընէ մեզ
 մեր անձին վայելածը գործել , մեր բերանին վա-
 յելածը խօսիլ , գրել , լսել , և վերջապէս անտար-
 բեր չլնալ :

Սակայն որչափ անձինք այս անձնատիրութենէ
 դուրի են , քանինքը սրտի այս ամենամեծ դժաց-
 ման անդգայ և անտարբեր են , բայց որչափ և ա-

ւելի անձինք իրենց չափը չպահելով , իրենց բե-
 րանէն ելածը չեն գիտեր , և ոչ լաւանին կըզ-
 գան :

Եւ ինչ է արդեօք այս անտարբերութեան
 պատճառը : — Արեք : Եւ ուստի կը ծագի այս կիր-
 քը : — Անապատութիւնէ :

Բանադատութիւնը այնպիսի ասպարէզ մ'է ,
 ուր դադարաւորները իրարու կը շփուին , ուղիղ եղ-
 րակացութիւններ կ'ելլեն , չարեաց առաջը կ'առ-
 նուի , և մեծամեծ օգուտներ կը ծագին : Եւ որչափ
 կարեւոր է ազգի մը համար այս բանադատութիւն-
 ները , միայն թէ օրինաւոր խաղաղութեան վրայ և խո-
 ճեմութեամբ ըլլան առեւտր . սակայն երբ այս բանա-
 դատութեան մէջ բծախնդրութիւններ և վրէժխն-
 դրութիւններ կ'ընենք , յայտ է որ մենք տախտիս
 խաւարեալ ենք , և տախտիս լուսաւորութեան ե-
 րեսը տեսած չենք : Յայտ է որ աւելի կ'ուզենք
 իրարու ֆես հասցնել , քան թէ ազգին օգուտին նա-
 յիլ : Յաւալի բան , որչափ անդամ ազգային խըն-

դուրիշ սիրել, ոչ, Ալֆրէտն է միակ միւթարու թիւն, անոր սիրտը փորձած եմ, ինչ աստիճանի առաքինի ըլլալը և անոր հետ միայն կրնամ հանդիստ ու երջանիկ կեանք վարել. ինչ օգուտ, եթէ աւելի հարուստ, աւելի անուանի և առաւել պատուաւոր մը առնեմ և բարոյականութիւնը խանդաւրեալ ըլլայ, և այն քաղցր հաճութիւնը չ'ըզամ ինչպէս որ հիմայ Վալֆրէտ սիրելովս կ'ըզամ: Ո՛չ ոչ, ուրիշ մէկը չեմ ուզեր և ոչ Պ. Ժերոմ կոմսը, թէպէտեւ երեւելի տիկին մը պիտի ըլլամ, աշխարհիս պերճութիւններովը փառաւորուած, ամէն գէպերով մէջ պատուաւոր, բայց ինչ օգուտ երբ քիրտս հանդիստ չէ և իմ զգացմանցս պատասխանող չ'ըլլայ: Ժերոմ կոմսը անդու թ բնաւորութեան տէր մըն է, առաքինութեան նշոյլ մը անգամ չ'կայ վրան, ինչպէս կարող եմ անոր հետ կենակցելու, բնաւ բնաւ, կամ Ալֆրէտ կամ ոչ մէկը, սրտիս մանկութիւնը այն դրանց առջի անգամ և եկաւ մտաւ հոն, ուրկից անկարելի է ելլալ՝ ա՛հ, Ալֆրէտ, որչափ սիրելի ես ինձ, չեմ կրնար ոչ որ քեզի նմանցընել ու հաւասարել, առանց քեզի ոչ զրօսանքէ մը և ոչ ուրախութենէ մը կրնամ ախորժակ առնուլ, մինակ եղած առհես կ'երեւայ թէ բան մը կը պակսի ու սիրտս պարագ է: Սէ՛ր, Սէ՛ր, որչափ զօրաւոր ես, որչափ քաղցր ու դառն: Եւզի նէի սէրը անչափ էր, և քանի որ իր բոլոր զգացումը Ալֆրէտին վրայ, ինչո՞ւ ուրեմն իր հօրը չէր յայտնէր այս իր գիտաւորութիւնը, Եւզի նէ սիրելի էր հօրը և անոր մէկ աղաչանքը բաւական էր զանի համոզել, ինչո՞ւ իր սիրտը չէր բանար, վասն զի Եւզի նէ կը վախնար թէ չ'ըլլայ որ հօրը հաճութեան գէ՛մ զօրծ մը ընէ և անոր դժգոհութիւն կամ ցաւ պատճառէ, զի ինքը այնչափ երեւելի մեծաւորներ մերժած էր և այս որոշման ընարութիւնը յարմար տրիթի մը կտրաւէր որ հօյրը իրեն թողու:

(Շարն ընդ հոս)

ՇԱՐՆՔԻ ՄՈՒՓԻՐԸՅ

Վ Ե Ն Ե Տ Ի Կ Ի Վ Ա Ն Ա Ռ Ա Կ Ա Ն Ը

Շարն-նալ-ի-ն (1)

Լօնք. Ըստ վրայ չեմ գիտեր ինչ ըսել պէտք եմ. բայց ես Լօնքէլօն եմ, Հրէին մարդը. ու սա վկայութիւնը կրնամ բերել, որ ձեր կինը Վարդգիսը իմ մայրս է:

(1) Տես թիւ 3.

Կօյ. Կեոջս անունը՝ իրաւ. Վարդգիս է. երգում կ'ընեմ որ թէոր դուն Լօնքէլօն ես՝ դուն իմ մարմնս ու իմ արիւնս ես: Վայ, օրհնաւ է Ըստուած, այդ ինտոր մօրուք է որ ձգեր ես, ծնօտիկ վրայ՝ կառքս քաշող ձիւս, հասա խիս պոչէն աւելի մաղ կայ:

Լօնք. Կրնայ կարելի ըլլալ որ հասախիք պոչին մաղերը՝ դէպ ՚ի հաւ մեծցած ըլլան բայց ճշմարիտ կ'ըսեմ որ երբոր զան վերջին անգամ տեսայ՝ իր պոչին վրայ իմ երեսս ունեցածէս աւելի մաղ կար:

Կօյ. Տէ՛ր Ըստուած. ադ ինչպէս փոխուեր ես: Վարպետիդ հետ ինտոր կ'երթասիր. իրեն պարզ և մը բերի. հիմայ ինտոր ես հետը:

Լօնք. Շատ աղէկ, շատ աղէկ. բայց ինձի մնայ նէ՝ ինչպէս որ փախչելու համար հանդըստութիւնս կորուսեր եմ, ասանկ ալ հանգստութիւնս չ'գտնամ մինչև որ կտոր մը տեղ չի փախչիմ: Վարպետս՝ բուն Հրէայ է. իրեն պարզ և տաք, իրեն չուան տոնէք, որ երթայ կախուի. իրեն ծառայելով անօթութենէս՝ կը սատկիկոր, նայէ, սա մատներուս կոկիծները նայէ: Հայր իմ, չես գիտեր դալուզ վրայ ինչպէս ուրախ եղայ. այն պարզ և դ իմ Լըա Պատանեօյիս սուր, որ, ճշմարիտը, այնպէս քիչ-հազուած լաթեր կը բաշխէ, որ ամեն աղաներ այնպէս չեն ընէր. թէոր իրեն քով ծառայութեան չի մանեմ՝ Ըստուծոյ ստեղծած երկիրներէն ամենէ հեռուն պիտի փախչիմ: Ա՛հ, հազուադիւր բաղդ. ահա ըսած մարդս կուգայ կոր. — խօսէ՛ հետը հայր իմ. ինչո՞ւ որ ես ասկէ՛ տք ալ Հրէայ կ'ըլլամ, թէ որ ալ աւելի Հրէին քով ծառայութիւն ընեմ:

ՊԱՅՆՆԵՐՈՒՄ ԼԵՕՆԱՐԾՅԻՆ Ե ՊԵՂԱՆԱՐԱՐՆԵՐՈՒՄ ԳԵՐ ԻՆ ԴՐՈՒՆԷ:

Պատ. Ալ այնպէս ըրէ՛. — բայց այնպէս շուտ մ'ընես՝ որ իրիկուան կերակուրս պինտ ուշ պինտ ուշ մինչև ժամը հինգին պատրաստ պիտի ըլլայ: Սա նամակները տեղերնին ձգէ՛: Կառքին պակասութիւնները շինել տուր. ու զնա՛ Կրթիւն նօյին ըսէ՛ որ հիմայ շուտ մը բնակարանս լաղ ելլէ՛ դայ:

Լօնք. Հետը խօսէ՛, հայր իմ:

Կօյ. Ըստուած ձեզ կեանք պարգևեցէ՛, տէր իմ:

Պատ. Կեանքէս չնորհակալ եմ. բան մը կ'ուզէս ինձմէ:

Կօյ. Սա զաւակս, տէր իմ. ինեղճ ողայ մ'է՛, —

Լօնք. Ինեղճ ողայ չէ՛, տէր իմ, այլ հա-

շնորհք—ընեն . որպէսզի , այդ արտաոց բնաւորութեամբդ՝ դացած տեղս ինծի նախատինք մը չըլլայ և յոյսերս փութի չելեն :

Արա . Աղա՛ Պատանիօ , իս մտիկ—ըրէք , թէ որ բնութիւնս չի շտկեմ , յարգանօք չի խօսակցիմ , ու միայն առեն—առեն երգում չընեմ , ծոցիս մէջ աղօթագիրքը դործ չածեմ , ամօթխած համարութեամբ մարդու երես չի նայիմ , ասկէց զատ՝ օրհնութեան ժամանակ , զլիարկս այսպէս մինչև աչքերս ծածկելով՝ չի հառաչեմ ու Ամէն չըսեմ , մարգալարութեան բոլոր պարտաւորութիւններս չընեմ , այնպէս աշկերտի մը պէս , որ իր հանիին առջև ծանր ու երեսը —կախած կենալու դաս առած է , մէկ մ'ալ երեսս մի նայիք :

Պատա . Աղէկ , տեսնենք վարմունքդ :

Արա . Բայց , չէ՛ , աս իրիկու չեմ սեպեր . աս գիշեր ինչ որ ընենք նե՛՛ հաշուի մի դնէք :

Պատա . Չէ՛ , անանկ բան կ'ըլլայ . ես ձեզի ընդ հակառակը պիտ' աղաչէի որ քիչ մը համարակարար երեսնիդ խնդացող ըլլայ . ինչու որ աս գիշեր բարեկամներ ունինք , որ զուարճութիւն ընելու միտք ունին : Օտայ եմ . քիչ մը դործ—ունիմ :

Արա . Ես ալ Լօրէնցօին երթամ , ու նայիմ . բայց ձեզ պիտի տեսնենք իրիկուան կերակուրի առեն :

Կէլւն :

(Շարունակիլ)

Ա Ր Ո Ւ Ե Ս Տ Ք

Փօլօնիքի համար պէք էլած ամէնէն աղէկ
պեսակ քօլօնիք շիւնըն կերպը :

Աս 600 ցորեն աղէկ ծեծուած և չորցած (nitrate de potasse) կիւվէրչէլէ , զիր գաւաթի մը մէջ . և վրան լեցուր 12 տրամ զա՛ճ եաղը մէկ ու կէս տրամ ջրով խառնած , ու ասոնց ամէնը մէկ խառնէ որ մեղրի պէս թանձր կ'ըլլայ :

Ասոր մէջը 40 ցորեն աղէկ հալածլանմիշ եղած բամպակը քիչ քիչ գիր , և շիւշէլ գաւազանով մը խառնէ . թող բամպակը 10 թափեքէյի չափ մէջը մնայ , և ետքը շատ պաղ ջրի մէջ գիր , աղէկ մը լուս , մինչև որ զա՛ճ եաղըն եքշիլիւնը բոլորովին վրայէն ելլայ . վաղուն ջրի տակ լուսս առաւել աղէկ է . վերջապէս աղէկ մը չորցուր : Օգտը կղեր որ կրակի կամ ճրագի չի մօտեցունես , քանզի պարութէն զօրաւոր է , անմիջապէս կը

փոսկի պայթումով (1) : Բերանը իմթիղաճը շիւշէի մը մէջ 7 մաս (ether sulfurique) ծծմբայ էթէր , և մէկ մաս 44 աստիճան զուտ «Բիթիօ» գինեղի լեցուր , և վերի պատրաստած բամպակի բզկտելով մէջը դիր , աղէկ մը չալնալովն ըրէ . եթէ դործածած նիւթերդ անարատ են , բամպակը աս էթէրին և գինեղիին մէջ բոլորովին էրիմիշ կ'ըլլայ :

Ասնց չմէք Գործածելու , հալէ կամ չմէքիլ :

Աս գեղեցիկ րէնկը պոյամիշ ընելը շատ խօլայ , և շատ ածան է :

Պէտք եղածները ասոնք են :

Ա . Տէմիր սիրքէսի (հազըր չեն ծախեր)

Բ . Բրուսիաթ տը բօթաս (տեղին աղ մ'է)

Գ . Չա՛ճ եաղը (տիւմանը չըլլայ)

Դ . Շաղ

Տէմիր «Իրէնի» շիւնըն կերպը :

Քէսկին քաճախի մէջ տէմիրի կտորներ , չիվի և այլն լեցուր . 5—6 օր մնայ . երբեմն երբեմն խառնէ , քիչ մը տաքցունես նէ առաւել աղէկ է . սիւղմիւշ ընելէդ ետքը առ ջուրը , որն որ կ'ըլլայ տէմիր սիրքէսի :

Առաջին դործողութիւն .

Կախ պոյամիշ ընելու կտաւդ աղէկ մը ջուրով լուս . և աս տէմիր սիրքէսիին տուրուլմիշ եղածին մէջ պաթելմիշ ըրէ , սխմէ ու փոէ որ չորնայ . 10—12 ժամ անցնէն ետքը աղէկ մը ջուրով լուս :

Երկրորդ դործողութիւն :

Կերտէլի մը կամ մաստէլայի մը մէջ , կըտաւդ բոլորովին թըջելու չափ ըլլալն ջուր լեցուր . 40 տրամ գեղին Բրուսիաթ տը բօթասը դիր , և 8 տրամ չափ զա՛ճեաղը լեցուր , խառնէ որ էրիմիշ ըլլան . և պատրաստած քաճախը կըտաւդ ասոր մէջ խօթէ , 15 թափեքէ դործէ , հանէ . 10 տրամ շաղը թէքնէի մը ջրի մէջ գիր , և կտաւդ պայաղի ջրով լուսալէդ ետքը աս շաղը ջուրով լուս , արե չեղած տեղ մը չորցուր , որ կ'ըլլայ այս դոյնը :

(1) . Աս չորցուցած բամպակն է . որ բամպակ վառօք ծանցուած է մինչև հիմայ և հասարակօրէն ամէնէն ջորաւոր վառօքներէ աւել շուտ կը բռնի :

ԶՈՒՆՆԵՐԻ

ՇՈՒՆ ԵՒ ՏՐԵՄԵՐԸ

Շուն մը դեր և ծեր պարոնի մը ոտքը կը խածնէ, պարոնը անմիջապէս արդարութեան դատաստանը կը վազէ ու բողբ կ'ընէ իր թեթևութիւնը դրացիէն, որ անոր գրգռմամբն էր որ իր շունը զինքը խածած է, դրացին ալ ինքզինքը պաշտպանելու համար հեռեկալ փաստերը յառաջ կը բերէ:

1. Իմ շունս չի խածներ, որովհետեւ սովորուած չունի:
2. Շունս կոյր է և չկրնար տեսնել խածնելու համար:
3. Մինչև անգամ տեսնէ ալ խածնելու համար, անկարելի է տունէն դուրս ելլել, քանզի չափազանց կաղ է:
4. Բռնք թէ իր աչքերը և ոտքերը աղէկ ըլլան, սակայն ակոյտ չունի:
5. Իմ շունս վեց շաբաթ առաջ մեռաւ:
6. Ես բնաւ շուն չունի:

— Մարդ մը կը հարցնէ իր բարեկամին թէ “ Զանգակին ձայնը մահէ միտքդ կը բերէ՞ արդեօք: ” — Չէ, տէր իմ՝ կը պատասխանէ, առաւել զանգակին չունը քու մահէ միտքս կը բերէ:

— Ընցածները Սինսինատի քաղաքը հարսանիք մը եղեր է, թէ որ կարգուողին մայրը քոյր, մեծ մայրը՝ հարսին մայր, և քոյրը փեսային եղբայր ըլլալու ըլլայ նէ, առածը ո՞վ կրնայ ըլլալ:

— Ինչո՞ւ համար ձեռնոցները ընդհանրապէս չի ծախուելիք ապրանք են: — Որովհետեւ ձեռքերնին կը պահեն:

— Աինը՝ մեր պատանեկութեան առաւօտեան աստղն է, մեր հասունութեան ցորեկուան աստղը, և մեր ծերութեան իրիկուան աստղն է, երկինք օրհնէ մեր աստղերը:

— Ար զարմանա՞ք, արդեօք արտասուքի կաթիլ մը գետնէն վերցնող մը կայ:

— Պարսիկները առած մը ունին թէ “ տասը չափ խօսք խրկուեցաւ երկրիս վրայ և ասոնց ինը չափը կ'նկնէրը առին: ”

— Մօտերս Օրաֆիլ Զաքարյանի Դիւփուքը (Դիօֆիլ-իւ) կ'առնէ ու կը կոտորէ որ մէջը տեսնէ թէ հովը ուսկից կու գայ:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՅՈՂԻ ԿԱԹՈՒՆԵՐ

Մարդկային կենաց ունայնութիւնը գետի մը նման է, որ շարունակ կանցնի կերթայ, դեռ տակաւին շարունակ գալու վրայ է:

Պօնաբարթն էր այն որ ընտանեկան կոիւնքուն վրայօք խօսելու ատենը ըսաւ. “ մեր աղտոտ լաթերը պէտք է որ դաղանի լուացուն ”:

Ըմենէն վարպետ թուաբանը ան է՝ որ իր սըխալմունքները մէկիկ մէկիկ կրնայ հաշուել:

Ըստուածաշունչը այս յուսոյ բանալին մէջ՝ պատուհան մ'է ուրկէ յաւիտեականութիւնը կը գիտենք:

Տեսած ես անանկ մէկը որ “ երկու խօսք ունի՞մ քեզի ” ըսած ատենը, երկայն բարակ խօսք չընէ:

Երբոր օրիորդ մը հարցնէ քեզ թէ արդեօք իր հաշուսը կը հաշնիս, հաւաստի եղիր որ կսպասէ նաև իր անձն ալ հաշնիլդ ցուցունես:

ԸՌ ԶԵՄԵԼՈՒԹՅԱՆ

Պ. Գ. Պօլիս. — Մեծապէս շնորհակալ եմք ձեր մարդասիրութեան:

Ըղնուաբարոյ ծնողք. Զմիւռնիա: Կը խընդրեմք որ ձեր զաւակաց ծնունդները ժամանակին մեզ ծանուցանէք:

ԾՆՈՒՆԴՔ

Փետր. 22.	Տիկին Գարութիւն Պարտիկոյանեան.	արաւ.
" 23.	" Զովհաննէս Գալստեան.	ԼԳ
Մարտ 16.	" Պաղտատար Գալստեան	արաւ.

ՄԵՆԵՐ

Փետր. 27.	Թաղուհի աղջիկ Զակարէն
Մարտ 3.	Կիւրքա Եօղանձի Եսայեան Պրնօֆա
" 6.	Խահվէճի Մանուկ
" 12.	Եղիսարեղ Այոլնցի Զակարեան
" 14.	Պօլսեյի մղայիճի Դանիէլ

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆ

Ըղչին մէջ երկպառակութեանց տեղի չտալու և բարեկարգութիւնը պահելու համար, կը պարտաւորիմ 'ի պարտուց ստիպեալ այսուհետեւ անձնական պատուոյ դպցող յօգուածները մերժել Տէաէեան տպարանին մէջ տպել տալու:

Տէաէեան Երան-Բէն Տէաէեան

Օ Մ Ի Ռ Ե Ն Ի Ը
Ի ՏԱԲԱՐԱՆԻ ՏԷՏԵԱՆ